

วารสาร วิชาการ

ปีที่ 18 ฉบับที่ 4
เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2558

ISSN : 1513-0096

บทบรรณาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องการอ่านออก เขียนได้ จึงได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการเร่งรัดคุณภาพการอ่าน การเขียน ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งจากผลการตรวจสอบและคัดกรอง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2557 พบว่ามีจำนวนนักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่ได้ และอ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่อง หรืออ่านไม่รู้เรื่องบ้างยังมีจำนวนที่ค่อนข้างสูง ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน

วารสารวิชาการฉบับนี้จึงนำเสนอบทความ “ปีการศึกษา 2558 ปีแห่งการปลดปล่อยนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้” ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาของประชากรในวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับนโยบายดังกล่าวมาดำเนินงาน ตั้งแต่การสร้างความตระหนักให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ และเข้าใจร่วมกันถึงประเด็นท้าทายและแนวทางการแก้ไขปัญหา การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนทุกเขตพื้นที่การศึกษา การพัฒนาและเผยแพร่นวัตกรรม สื่อ และวิธีสอนที่ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนการติดตาม ประเมินและรายงานผลการอ่านของนักเรียน

นอกจากนี้ยังมีบทความที่น่าสนใจอีก เช่น การดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง รูปแบบการประยุกต์ใช้เครื่องมือแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ รูปแบบคำถาม “3พ-รู้ถูก” น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบูรณาการทักษะการคิดกับการจัดการเรียนการสอนอ่านและเขียน การสอนเขียน การเรียนเขียนแบบอัตนัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จะเริ่มต้นอย่างไร และการพัฒนานักเรียนให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนห่างไกลอบายมุขและยาเสพติด : กรณีศึกษาโรงเรียนธาตุศรีนคร

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากสาระความรู้ต่าง ๆ ไม่มากนักน้อย แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

สารบัญ

02

“ปีการศึกษา 2558
ปีแห่งการปลดนักเรียน
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้”

16

การดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอน
วิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

38

รูปแบบการประยุกต์ใช้เครื่องมือแห่งการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21
เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ

52

รูปแบบ “คำถาม 3W-รู้ถูก”
น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่กระบวนการจัดการเรียนการสอน

64

การบูรณาการทักษะการคิด
กับการจัดการเรียนการสอนอ่านและเขียน :
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัด ประเทศสิงคโปร์ (ตอนที่ 3)

82

การพัฒนาให้นักเรียนให้รู้ไฟฟ้าเรียน
ห่างไกลอบายมุขและยาเสพติด :
กรณีศึกษาโรงเรียนราษฎร์นคร

88

การสอนเขียน การเรียนเขียนแบบอัตนัย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2
จะเริ่มต้นอย่างไร

“ปีการศึกษา 2558
ปีแห่งการปลดนักเรียน
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้”

โดย
กองบรรณาธิการ
วารสารวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ โดยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตั้งแต่วัยเริ่มเรียน ซึ่งในปีงบประมาณ 2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดจุดเน้นด้านการพัฒนา ผู้เรียน ประการหนึ่งคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถด้านภาษา ด้านคำนวณ และด้านการใช้เหตุผลที่เหมาะสม

จากการตรวจสอบและคัดกรองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 619,717 คน พบว่า สามารถแบ่งนักเรียน ออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 อ่านไม่ได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 33,084 คน (ร้อยละ 6.43) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12,845 คน (ร้อยละ 2.51) กลุ่ม ที่ 2 อ่านได้และเข้าใจเรื่องบ้าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 184,598 คน (ร้อยละ 35.89) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 180,822 คน (ร้อยละ 35.40) กลุ่มที่ 3 อ่าน ได้และเข้าใจเรื่องดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 271,203 คน (ร้อยละ 52.73) ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 291,865 คน (ร้อยละ 57.14) ซึ่งจำนวนนักเรียนที่มีปัญหา อ่านไม่ได้ และที่อ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่องหรืออ่านได้รู้เรื่องบ้างดังกล่าวเป็นจำนวนที่ ค่อนข้างสูง ซึ่งต้องมีการเร่งรัดการพัฒนาโดยเร่งด่วน

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญ ในปี 2558 คือ “ปีการศึกษา 2558 เป็นปีแห่งการปลดนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้” และ “เด็กนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อจบ ป. 1 ต้องอ่านออกเขียนได้ และมีมาตรการประเมินผล อย่างเป็นรูปธรรม” การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่อง

เขียนคล่อง ตั้งแต่วัยเริ่มเรียน จะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นและใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนับเป็นการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนประการหนึ่ง และเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงของการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับส่วนหนึ่งของนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ คือ มิติใหม่การศึกษา เดินหน้าประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาเห็นว่า **วิธีการสอนตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง หรือ Brain - based Learning (BBL)** ซึ่งเป็นการนำความรู้ใหม่ ๆ ด้านประสาทวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และการปรับเปลี่ยนตัวแปรต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถดำเนินการได้ประสบความสำเร็จและสามารถดำเนินการได้ทุกระดับชั้น จึงได้จัดทำโครงการ “**พลิกโฉมโรงเรียน ป. 1 อ่านออกเขียนได้ใน 1 ปี ตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง**” และได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ

การดำเนินงาน

การประกาศนโยบายและสร้างความตระหนัก รับรู้ และเข้าใจร่วมกัน

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ดำเนินการเร่งรัดการอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสารได้ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกาศนโยบายให้เป็นวาระสำคัญของเขต

- พัฒนาครูทุกโรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 400,000 คน ทางเว็บไซต์ DLIT เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนานักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง

- โรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบปัญหาและมีส่วนร่วมแก้ไข และเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน และติดตามความก้าวหน้าผลการแก้ไขปัญหาพร้อมกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิด

การพัฒนาโรงเรียนแกนนำและวิทยากรแกนนำเร่งรัดการอ่านออกเขียนได้ ทุกเขตพื้นที่การศึกษา

- พัฒนาโรงเรียนแกนนำ “โครงการพลิกโฉมโรงเรียน ป. 1 อ่านออกเขียนได้ใน 1 ปี” จำนวนร้อยละ 6 ของทุกเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับขยายผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่ประสบผลสำเร็จ โดยปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการตั้งแต่ สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ การใช้สื่อนวัตกรรม และวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู

โรงเรียนแกนนำฯ ได้รับการคัดเลือกโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีเกณฑ์การคัดเลือก คือ โรงเรียนต้องสมัครใจเข้าร่วมโครงการและพร้อมที่จะดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทุกฝ่ายมีความเห็นร่วมกันที่จะปรับเปลี่ยนโรงเรียนตามแนวทางพัฒนาการทางสมองอย่างไม่มีเงื่อนไข และโรงเรียนต้องพร้อมที่จะสร้างเครือข่ายดำเนินการในเรื่องนี้ ซึ่งมีโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 2,022 โรงเรียน

- จัดอบรมหลักสูตรการพัฒนาวิทยากรแกนนำ การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง แก่ศึกษานิเทศก์ภาษาไทย และครูผู้สอนภาษาไทยทั่วประเทศ จำนวน 2 รุ่น รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 29 – 31 สิงหาคม 2558 และรุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 3 – 5 กันยายน 2558 จัดโดยศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การพัฒนานวัตกรรม สื่อ และวิธีสอนที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเผยแพร่ทั้งทางหนังสือและเว็บไซต์ DLIT

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาพัฒนาคู่มือการดำเนินงาน อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสารได้ รูปแบบสื่อ วิธีสอน และนวัตกรรมการแก้ไขปัญหานักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และเผยแพร่ไปยังโรงเรียนในสังกัดทั่วประเทศ โดย

1) พัฒนาสื่อ/นวัตกรรม และเผยแพร่การสอนภาษาไทยแบบแจกลูกสะกดคำ หนังสือแบบเรียนเร็วใหม่ เล่ม 1 ตอนต้น (ชั้น ป.1) และตอนปลาย (ชั้น ป.3) แก่นักเรียน ชั้น ป.1 – ป.3 ทุกคนทุกโรงเรียน

2) แจกหนังสือคู่มือแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนเร็วใหม่ รายการละ 1 เล่ม แก่ครูผู้สอนทุกโรงเรียน

3) สำหรับโรงเรียนทั่วไป ให้เลือกวิธีสอนที่ใช้แล้วประสบผลสำเร็จ ตามสภาพ บริบท และปัญหาของนักเรียน ให้โรงเรียนทุกแห่งคัดเลือกครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความเข้าใจการสอนภาษาไทยให้อ่านออกเขียนได้ในระยะเวลาที่กำหนด

การประเมินและรายงานผลการอ่านของนักเรียน

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานติดตามประเมินผลการอ่านของนักเรียน ผ่านทาง

1) ระบบการติดตามทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-MES) ของสำนักติดตามและประเมินผล โดยเก็บข้อมูลโรงเรียน ระหว่างวันที่ 24 สิงหาคม – 4 กันยายน 2558

2) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการประชุมผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อรับทราบสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3) การลงพื้นที่โรงเรียนที่มีนักเรียนที่มีปัญหาการอ่านการเขียน

สรุปผล คือ ร้อยละของนักเรียนที่อ่านไม่ออก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 11.576 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1 เดือนมิถุนายน 2558) และร้อยละ 5.616 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เดือนกรกฎาคม 2558) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 8.260 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1) และร้อยละ 5.055 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2) ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 5.042 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1) และร้อยละ 2.859 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2)

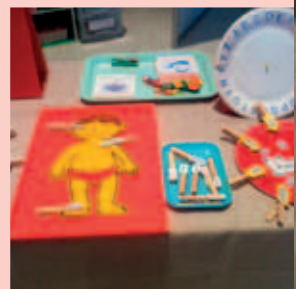
ร้อยละของนักเรียนที่เขียนไม่ได้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 8.727 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1 เดือนมิถุนายน 2558) และร้อยละ 5.088 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เดือน

กรกฎาคม 2558) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 11.272 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1) และร้อยละ 7.088 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2) ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 7.614 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1) และร้อยละ 5.340 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2)

ร้อยละของนักเรียนที่อ่านไม่คล่อง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 4.421 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1 เดือนมิถุนายน 2558) และร้อยละ 2.548 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เดือนกรกฎาคม 2558) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 3.583 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1) และร้อยละ 1.961 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2) ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 2.649 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1) และร้อยละ 1.499 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2)

การประเมินครั้งที่ 1 เป็นการประเมินช่วงเริ่มเปิดภาคเรียนที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มาจากชั้นอนุบาล โดยเฉพาะโรงเรียนที่เน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ สำหรับเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในระดับที่สูงขึ้น โดยไม่ได้สอนการอ่านการเขียน นักเรียนที่มีปัญหาการอ่านและการเขียนส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยทางครอบครัว เช่น อาศัยอยู่กับปู่ย่าตายายที่อ่านหนังสือไม่ออก บางครอบครัวประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ไม่มีเวลาช่วยสอนนักเรียน

การที่ร้อยละนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์อ่านไม่ออก อ่านไม่คล่อง เขียนไม่ได้ลดลง เนื่องจาก การประเมินครั้งที่ 2 นักเรียนเรียนไปแล้วประมาณ 2 เดือน จึงได้เรียนรู้เรื่องการอ่านการเขียนมาระยะหนึ่ง และครูผู้สอนนำผลจากการประเมินครั้งที่ 1 ไปใช้ในการพัฒนานักเรียน เช่น จัดทำแผนซ่อมเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลตามสภาพปัญหา และภายใน 2 สัปดาห์หลังการเปิดภาคเรียนโรงเรียนจัดซ่อมเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลก่อนเข้าสู่ห้องเรียนปกติ ทั้งนี้ข้อสังเกตที่ทำให้การพัฒนาการเรียนของนักเรียนยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจัยด้านครอบครัว และครูมีภาระงานมาก เช่น งานธุรการ การไปอบรม/ประชุม เป็นต้น

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักทดสอบทางการศึกษา มีการประเมินผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในด้านการอ่านออกเขียนได้ (อ่านออกเสียง อ่านรู้เรื่อง การเขียน) ปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 พร้อมกันทั้งประเทศในวันที่ 1 ตุลาคม 2558

การติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่อง 4 ภูมิภาค ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกระยะ และในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทย ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศเพื่อนำไปใช้วางแผนการพัฒนา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการติดตามให้ความช่วยเหลือโรงเรียนอย่างใกล้ชิด ในส่วนของโรงเรียนได้รายงานความก้าวหน้าต่อผู้ปกครอง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระยะ

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

- ประเมินการอ่านเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามมาตรฐานตัวชี้วัดและตามช่วงวัย ระยะที่ 2 เดือนธันวาคม 2558 – มกราคม 2559 โดยครูผู้สอนประเมินการอ่านการเขียนนักเรียน เพื่อการพัฒนา สรุปล และซ่อมเสริมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และปลายภาคเรียนที่ 2 (เดือนกุมภาพันธ์ 2559) ใช้เครื่องมือกลางจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเมินการอ่านการเขียนนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศ และติดตามเชิงประจักษ์ หากผลการประเมินยังพบนักเรียนที่มีปัญหาอ่านเขียนไม่ได้ตามเกณฑ์ โรงเรียนจะต้องเร่งพัฒนาซ่อมเสริมก่อนนักเรียนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษาต่อไป

- จัดประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีผลการประเมินนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำหรือนักเรียนที่มีปัญหามากกว่าร้อยละ 1 เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาล และช่วยเหลือโรงเรียนที่ยังมีนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

- พัฒนาองค์ความรู้ภาษาไทย วิธีการสอนแบบแจกลูกสะกดคำ

- ส่งเสริมการดำเนินงานปรับเปลี่ยนโรงเรียนตามแนวทางพัฒนาการทางสมองให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้ปัจจุบันโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ปรับปรุงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ สนามเด็กเล่น และลักษณะกายภาพห้องเรียนไปมากแล้ว ขั้นตอนต่อไปจึงเป็นการส่งเสริมปัจจัยด้านอื่น ๆ ให้มีความเข้มแข็งได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ การใช้สื่อ นวัตกรรม และวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู

- ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีทุกระดับชั้น

- ส่งเสริมและพัฒนากิจการการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้ภาษาถิ่นร่วมจัดการเรียนรู้

- พัฒนาสื่อการเรียนรู้ภาษาไทย ทั้งหนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออ่านเสริมตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง

- ส่งเสริมพัฒนาการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียนตามแนวทางประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) และคิดเชื่อมโยงตามแนวทาง GAT

ขอขอบคุณข้อมูลและภาพประกอบจาก

สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

16

การดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอน
วิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดย ร้อยโทหญิงสุดาวรรณ เครือพานิช
ข้าราชการบำนาญ
อดีตผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจปัญหา สภาพสังคม และวิถีผู้คนในสังคมปัจจุบัน รู้รากเหง้าความเป็นไทย เข้าใจ และภูมิใจในชาติตน รู้ความเป็นมา และวัฒนธรรมของชาติอื่น หรือภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกอันเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเข้าใจบทเรียนในอดีต ทั้งข้อบกพร่อง ความผิดพลาด ความดอง และความสำเร็จของบรรพบุรุษ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในอนาคตต่อไป เรียกว่าเป็นการศึกษาอดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน และเห็นแนวทางก้าวสู่ออนาคต นอกจากนี้ยังเสริมสร้างทักษะการสืบค้นอดีตของสังคมมนุษย์ตามความสนใจได้ด้วยตนเองด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

ในปี 2553 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ปรับปรุงรายละเอียดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ เพื่อสนองนโยบายที่จะพัฒนาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตามพระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดเป็นวิชาเฉพาะอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง สำหรับสถานศึกษาที่มีความพร้อม สามารถจัดสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นรายวิชาเพิ่มเติมทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด และได้ปรับโครงสร้างเวลาเรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เพิ่มเวลาเรียนให้เรียนประวัติศาสตร์ 40 ชั่วโมงต่อปี และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

ให้เรียนประวัติศาสตร์ 80 ชั่วโมงตลอด 3 ปี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเล็งเห็นความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง เพื่อให้ผู้เรียนรู้รากเหง้าความเป็นไทย เข้าใจและภูมิใจในชาติของตน เข้าใจระบบการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ปฏิบัติหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีตามสิทธิและเสรีภาพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก อีกทั้ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีนโยบายให้ส่งเสริมเด็กและเยาวชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในประวัติศาสตร์ ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย มีความปรองดอง สมานฉันท์ เพื่อสันติสุขในสังคมไทย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในสภาพสังคมปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้ดำเนินการเพื่อนำนโยบายดังกล่าวสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองตามนโยบายที่สอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ประชุมเสวนา “การกำหนดจุดเน้นวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง” ระหว่างวันที่ 25 – 26 มิถุนายน 2557 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นในการกำหนดจุดเน้นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองในแต่ละระดับชั้น

3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาประวัติศาสตร์ และด้านการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ โดยได้กำหนดแผนการดำเนินงานขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ และกำหนดประเด็นจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อสร้างสำนึกและความภูมิใจในชาติ

5 ประเด็น คือ

- 1) ประวัติความเป็นมาหรือรากเหง้าของความเป็นไทย
- 2) สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายความเป็นชาติ
- 3) สถาบันพระมหากษัตริย์
- 4) บรรพบุรุษไทย และ
- 5) ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

การพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง

1. การประชุมปฏิบัติการพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้เห็นความสำคัญของการสร้างจิตสำนึกในความรักชาติ และเพื่อให้ศึกษานิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจเทคนิคการสอน และสามารถนิเทศการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง กลุ่มเป้าหมาย คือ ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เขตละ 2 คน โดยเป็นผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ จำนวน 1 คน และสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จำนวน 1 คน

2. การอบรมวิทยากรแกนนำในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจในนโยบายการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองที่ส่งเสริมเด็กและเยาวชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย มีความปรองดอง สมานฉันท์ เพื่อสันติสุขในสังคมไทย และผู้เข้าอบรมสามารถเป็นวิทยากรแกนนำในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองได้

ผู้เข้าอบรม ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ ครู และผู้ที่รับผิดชอบประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองที่เป็นแกนนำของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่จะกลับไปเป็นวิทยากรขยายผลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1,206 คน กำหนดเป็น 4 รุ่น

เนื้อหาสาระการอบรมวิทยากรแกนนำในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง ตามจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อสร้างสำนึกและความภูมิใจในชาติ 5 ประเด็น

3. การขยายผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนาแกนนำให้กับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 225 เขต (ตามข้อ 2) และจัดสรรงบประมาณให้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัฒนาครูและนำแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองไปใช้ทุกโรงเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

ในการอบรมประวัติศาสตร์ เน้นกิจกรรมที่ปลูกฝังความรักชาติ และการจัดการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงมิติความเป็นมาของชาติไทย สัญลักษณ์ของชาติไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ บรรพบุรุษไทย วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย ทั้งนี้เพราะการสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทย ความรักชาติ ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการพูด การฟัง หรือการท่องจำรายละเอียดของเนื้อหา โดยไม่ทำความเข้าใจจากเหง้าความเป็นมา หรือไม่ศึกษาเรียนรู้ความสำคัญของบรรพบุรุษในการปกป้องรักษาเอกราชของชาติ รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์และแก้ปัญหา ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไม่เพียงแต่รู้และเข้าใจเท่านั้น แต่ต้องเกิดความเข้าใจ อันนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกรักและภูมิใจในความเป็นไทย และเห็นความจำเป็น การเสียสละตนเพื่อชาติในที่สุด

4. การประชุมผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และการเสริมสร้างค่านิยมหลักของคนไทย

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าประชุมมีความเข้าใจในนโยบายในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองที่ส่งเสริมเด็กและเยาวชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย มีความปรองดองสมานฉันท์ เพื่อสันติสุขในสังคมไทยและผู้เข้าอบรมสามารถเป็นวิทยากรแกนนำในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองได้ และกำหนดแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง ผู้เข้าประชุม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้บริหารฝ่ายวิชาการของโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง จำนวน 258 โรงเรียน รวมจำนวน 516 คน

5. การติดตามการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง

โดยได้กำหนดการประเมินและติดตามผลดังนี้

5.1 การประเมินระหว่างการอบรมวิทยากรแกนนำการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง ทั้ง 4 รุ่น ในด้านความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหาสาระการอบรม ด้านการนำไปใช้ และด้านความพึงพอใจในการอบรม

5.2 การประเมินระหว่างการขยายผลการอบรมวิทยากรแกนนำการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง เป็นการติดตามในระหว่างที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการจัดอบรมขยายผลให้แก่ครูและผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษา จากการติดตามผล พบว่า

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ ดำเนินการจัดอบรมให้แก่ครูทุกโรงเรียนของเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดแผนการขยายผล

2. กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา คือ

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการประชุมชี้แจงผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนในการบริหารจัดการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง โดยใช้เวลา 1 วัน

- อบรมครูสังคมศึกษาทุกโรงเรียน โดยที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจัดอบรมให้ครูอย่างน้อยโรงเรียนละ 2 คน (ประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจัดอบรมให้ครูโรงเรียนที่เปิดสอนประวัติศาสตร์ปีที่ 1 - 6 จำนวน 1 คน และโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 1 คน

3. เอกสารการอบรม โดยใช้เอกสารที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำต้นฉบับให้

4. ผลการสอบถามครู พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจชัดเจนมากขึ้น และได้เทคนิค วิธีการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง และคิดว่าสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนานักเรียนให้เกิดจิตสำนึก ความรักชาติได้

5.3 การติดตามและประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง เป็นการติดตามระหว่างการจัดการเรียนการสอน (ประมาณเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2557)

การจัดทำรายงานการติดตามการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาและแนวทางแก้ไข และผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการดำเนินการ ดังนี้

- เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูสอนวิชาประวัติศาสตร์ ครูสอนวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง นักเรียน จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 36 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 10 เขต รวมจำนวน 46 เขต คิดเป็นร้อยละ 20 ของเขตพื้นที่การศึกษา

6. การอบรมประวัติศาสตร์ชาติไทยและบุญคุณของพระมหากษัตริย์ไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 6 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) จัดอบรมประวัติศาสตร์ชาติไทยและบุญคุณของพระมหากษัตริย์ไทย จำนวน 16 จุด ระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2558 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา และผู้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทยและความสำคัญต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้เด็กและเยาวชนในชาติมีความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัด/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จุดละ 300 – 400 คน ใน 16 เขตพื้นที่การศึกษา

7. การประชุมปฏิบัติการการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

วัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนให้ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นเพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เกิดความรัก ความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง จัดประชุมวันที่ 5 สิงหาคม 2558 ณ หอประชุมคุรุสภา ถนนนครราชสีมา กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เขตละ 1 คน และครูแกนนำวิชาประวัติศาสตร์ เขตละ 1 คน รวมเขตละ 2 คน ผู้บริหารนักวิชาการศึกษา สื่อมวลชน รวมจำนวน 530 คน

8. การจัดกิจกรรม “สิงหาคม เดือนแห่งการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ”

8.1 ประกาศให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เกิดความรัก ความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ภายในเดือนสิงหาคม 2558 โดยให้นับเวลาเป็นส่วนหนึ่งของเวลาเรียนปกติ

8.2 ทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกโรงเรียนแกนนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 5 โรงเรียน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1) สำรวจชุมชน 2) วางแผนเก็บข้อมูล 3) ศึกษาแหล่งเรียนรู้ 4) นำเสนอตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ภายในเดือนสิงหาคม 2558

9. จัดนิทรรศการเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ งานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ “เทิดไท้พระผู้ทรงเป็นแม่และครูแห่งแผ่นดิน” (ระหว่างวันที่ 12 - 14 สิงหาคม 2558)

10. ประเมินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เพื่อสร้างสำนึกความเป็นไทย (พ.ศ. 2558) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เพื่อสร้างสำนึกความเป็นไทย และเพื่อประเมินการอบรมการพัฒนาบุคลากรในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เพื่อสร้างสำนึกความเป็นไทย

11. การวิจัยติดตามการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง

มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองในด้านความรู้ความเข้าใจ การบริหารจัดการการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และผลการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง และศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

12. จัดทำและคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง โดยประกาศรายชื่อหนังสือให้สถานศึกษาพิจารณาเลือกให้นักเรียนใช้ประกอบเป็นหนังสืออ่านนอกเวลา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์ 2) กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย 3) กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย 4) กลุ่มหน้าที่พลเมือง จัดพิมพ์หนังสือส่งให้สถานศึกษาทุกแห่งสำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ในหลวงของเรา 2) ศัก ๙ ทัพ 3) สมบัติผู้ดี 4) มรดกโลกล้ำค่า พระนครศรีอยุธยา 5) หนังสือชุด “พระมหากษัตริย์ 9 รัชกาล” 6) กว่าไทยจะคงดินแดนรูปขวานภาคดอกสร้อย คู่มือการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง เป็นแนวทางการนำหนังสือดังกล่าวไปใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน

ศึกษาอดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน และเห็นแนวทางก้าวสู่นาคต

13. พัฒนาเอกสารและสื่อการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ให้แก่สถานศึกษา
ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แนวทางการพัฒนา ปิงบประมาณ 2559

1. การถอดบทเรียนการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ที่เน้นกิจกรรมที่ปลูกฝังความรักชาติ ดังนี้

1.1 วิชาประวัติศาสตร์ เน้น 5 ประเด็น คือ 1) ความเป็นมาของชาติไทย 2) สัญลักษณ์ของชาติไทย 3) สถาบันพระมหากษัตริย์ 4) บรรพบุรุษไทย 5) ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

1.2 วิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เน้น 5 ประเด็น คือ 1) ความเป็นไทย 2) รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ 3) ความเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 4) ความปรองดอง สมานฉันท์ 5) ความมีวินัยในตนเอง

2. การจัดค่ายประวัติศาสตร์ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีจิตสำนึกรักชาติผ่านกระบวนการค่ายอย่างสร้างสรรค์

3. การจัดค่ายการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเสริมสร้างความเป็นพลเมืองและความเป็นไทยผ่านกระบวนการค่ายอย่างสร้างสรรค์

4. ร่วมมือกับกระทรวงวัฒนธรรมจัดทำเอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สำหรับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

5. ร่วมมือกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้พิพิธภัณฑ์สถาน แหล่งเรียนรู้ทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์
6. ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) นำ 100 เอกสารทางประวัติศาสตร์มาออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการใช้เอกสารและหลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์
7. พัฒนาศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานด้านประวัติศาสตร์ให้มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและวิธีการสอนที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในระดับเขตพื้นที่ได้

การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง

การจัดการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง

วิชาหน้าที่พลเมือง	เดิม (ตามหลักสูตร พ.ศ. 2551)	ใหม่ (เริ่มปีการศึกษา 2557 ภาคเรียนที่ 2)
ป. 1 - 6	ประมาณ 20 ชม. ต่อปี	ประมาณ 20 ชม. ต่อปี
		เพิ่มในรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง* 40 ชม.ต่อปี (สัปดาห์ละ 1 ชม.)
ม. 1 - 3	ประมาณ 30 ชม. ต่อปี	ประมาณ 20 ชม. ต่อปี
		เพิ่มในรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 40 ชม. (หรือ 1 หน่วยกิต) ต่อปี (สัปดาห์ละ 1 ชม.)
ม. 4 - 6	ประมาณ 60 ชม. ต่อ 3 ปี	ประมาณ 20 ชม. ต่อปี
		เพิ่มในรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 80 ชม. (หรือ 2 หน่วยกิต) ต่อ 3 ปี

* เป็นเวลาที่โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามความต้องการ/ จุดเน้นของโรงเรียน

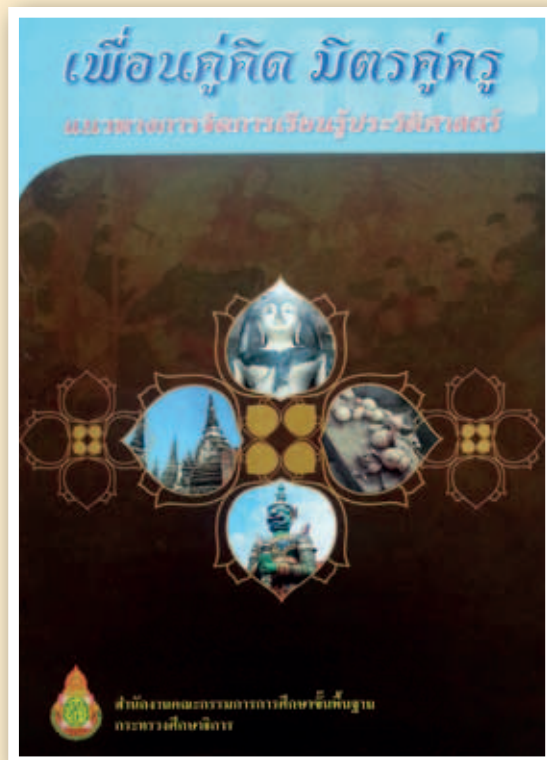

การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์

วิชาประวัติศาสตร์	เดิม	ใหม่
ป. 1 - 6	40 ชม. ต่อปี (อย่างน้อย 1ชม.ต่อสัปดาห์)	เน้นกิจกรรม
ม. 1 - 3	40 ชม. ต่อปี	เน้นกิจกรรม
ม. 4 - 6	80 ชม. ต่อ 3 ปี	เน้นกิจกรรม

ขอขอบคุณภาพประกอบจาก

สถาบันสังคมศึกษา และภาพประกอบบางส่วนจาก ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
สถาบันสังคมศึกษา

38

รูปแบบการประยุกต์ใช้เครื่องมือแห่งการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21
เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ

โดย นางอรัญญา สุราสีโนบล
ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวัดธรรมปัญญา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก

ปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในหลายด้าน ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเตรียมเยาวชนให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต การพัฒนาคนไทยยุคใหม่ จำเป็นต้องสร้างและเตรียมเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อพร้อมที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ สามารถดำรงตนให้อยู่รอดได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2555: ก)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลายประการ และจุดหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในข้อ 2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในด้านการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 5-6)

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดนั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นความคิดประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ เนื่องจากกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ความคิดที่ผ่านการพิจารณาถึงข้อมูล

หลักฐาน และเหตุผลอย่างรอบคอบแล้ว ซึ่งความคิดนี้จะสามารถนำไปใช้อย่างกว้างขวางในทุกสถานการณ์ เพราะการกระทำใด ๆ ก็ต้องผ่านความคิดที่รอบคอบก่อน (ทิตินา แชนนี. 2544: 149) การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหา และการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นการคิดที่มีเหตุผลโดยผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีหลักเกณฑ์ มีหลักฐานเชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่การสรุปและตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรเลือก สิ่งใดควรทำ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ครูควรปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

โรงเรียนวัดธรรมปัญญาเป็นสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นกระบวนการคิด เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ได้ลงมือกระทำจริงในสิ่งที่ได้เรียนรู้ และรู้จักแก้ปัญหาเมื่อพบปัญหาต่าง ๆ แต่จากรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 10 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร (งานทะเบียน โรงเรียนวัดธรรมปัญญา. 2555) และผลจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนวัดธรรมปัญญา พ.ศ. 2554 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 5 อยู่ในระดับ ปรับปรุง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2554) จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าแบบทดสอบที่นักเรียนได้ทดสอบนั้นเป็นแบบทดสอบที่ต้องใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ จึงส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนอยู่ในระดับต่ำ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีแนวคิดในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาขั้นตอนการสอนหลากหลายวิธี ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาและสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 รวบรวมสติปัญญาแก้ไข ขั้นที่ 3 เลือกทางเลือกที่ดีต่อไป และ

ขั้นสุดท้าย สรุปแก้ไขได้ถูกต้องทาง โดยนำมาประกอบการใช้ ICT เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย ผู้เขียนมีแนวคิดว่าการนี้จะ เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และพร้อมปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะมาถึง

การดำเนินงาน

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดและ ทฤษฎีการคิดวิจารณ์ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เครื่องมือแห่งการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 (ICT) และศึกษาบริบทของโรงเรียนวัดธรรมปัญญา

ขั้นที่ 2 ออกแบบ นำข้อมูลจากขั้นที่ 1 มาร่างรูปแบบการประยุกต์ใช้ เครื่องมือแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ แล้วนำไปสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์และผู้สอน จำนวน 4 คน พร้อมปรับปรุงรูปแบบ

ขั้นที่ 3 พัฒนา โดยดำเนินการ สืบค้น จัดหา สร้าง พัฒนา เครื่องมือ/ เอกสารอุปกรณ์/สื่อการเรียนการสอน ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทดลองใช้รูปแบบกับ นักเรียนกลุ่มเล็ก ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดธรรมปัญญา จำนวน 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแบบ

ขั้นที่ 4 ทดลองใช้จริง และเก็บข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ประเมินทักษะการคิดวิจารณ์ ของกลุ่มเป้าหมายก่อนการทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิจารณ์
2. นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแล้ว ดำเนินการจัดการเรียนรู้ กับกลุ่มเป้าหมายในรอบที่ 1 เรื่องการวิเคราะห์โฆษณาจากสื่อโทรทัศน์ และระหว่าง

ดำเนินการสอนได้ประเมินทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ

3. ดำเนินการทดลองในรอบที่ 2 เรื่องการอ่านบทความ “ภาวะโลกร้อน” และประเมินทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์

4. ประเมินทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ หลังการทดลอง ด้วยแบบวัดทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ

5. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายคน

ขั้นที่ 5 ประเมินผล

นำผลคะแนนจากแบบวัดทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนแต่ละคนมาเปรียบเทียบกัน โดยดูความแตกต่างของระดับความคิดวิจารณ์ญาณ และใช้สถิติ Pair sample T-Test เพื่อหาข้อสรุปว่า รูปแบบสามารถทำให้ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนเพิ่มขึ้นหรือไม่

รูปแบบการประยุกต์ใช้เครื่องมือแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
เพื่อจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนา
ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ เรื่อง สื่อโฆษณาน่าคิด

ขั้นที่	ชื่อขั้น	กิจกรรม	การประเมิน
1	ระบุปัญหา	- ครูให้นักเรียนดูคลิปวิดีโอที่ค้นเกี่ยวกับการโฆษณาสินค้า ประมาณ 4 – 5 นาที - นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน - นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว - ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน	- สังเกตพฤติกรรม การเรียน - การนำเสนอผลงาน
2	รวบรวม สติปัญญา แก้ไข	- นักเรียนสืบค้น รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโฆษณาสินค้าจากอินเทอร์เน็ต (กิจกรรมกลุ่ม) ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1.1 การโฆษณาสินค้าที่น่าเชื่อถือ และไม่น่าเชื่อถือ 1.2 เหตุผลของความน่าเชื่อถือ หรือไม่น่าเชื่อถือ 1.3 การใช้วิจารณ์ญาณแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น 1.4 นักเรียนจะตัดสินใจซื้อสินค้าที่โฆษณาหรือไม่ เพราะเหตุใด - พิจารณา คัดกรอง แหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ - จัดระบบของข้อมูล และแหล่งข้อมูล	- ประเมินการสืบค้นข้อมูล

ขั้นที่	ชื่อชั้น	กิจกรรม	การประเมิน
		4. สรุปรูปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าลงในใบงานที่ครูกำหนด 5. จากการศึกษาข้อมูลแล้วนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับโฆษณาสินค้าแต่ละชนิด โดยนักเรียนสอบถามข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลจากครู ผู้รู้ โดยผ่านเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เช่น อีเมล เครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น 6. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ พิจารณาข้อมูล และร่วมตัดสินใจ จัดลำดับ	
3	เลือก ทางเลือกที่ดี ต่อไป	1. จากการศึกษาข้อมูลแล้วนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับโฆษณาสินค้าแต่ละชนิด โดยนักเรียนสอบถามข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางวิเคราะห์ข้อมูลจากครู ผู้รู้ โดยผ่านเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ 2. ร่วมกันเลือกเหตุผลที่มีความน่าเชื่อถือ	- การแลกเปลี่ยนความรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ
4	สรุปแก้ไข ได้ถูกทาง	1. เขียนสรุปคำตอบ และเหตุผลสนับสนุนการตัดสินใจดังกล่าว โดยสร้างผังมโนทัศน์สรุปปัญหาด้วยเครื่องมือไอซีที เช่น MINDMAP, PowerPoint 2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นให้เพื่อน ๆ ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเองคิด โดยใช้เครื่องมือลงคะแนนความน่าเชื่อถือผ่านเฟซบุ๊ก	- ตรวจสอบผลงาน - การนำเสนอผลงาน

จากผลการดำเนินงาน พบว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้เครื่องมือแห่งการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 (ICT) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ ระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 วิชาภาษาไทย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 รวบรวม
สติปัญญาแก้ไข ขั้นที่ 3 เลือกทางเลือกที่ดีต่อไป ขั้นที่ 4 สรุปแก้ไขได้ถูกทาง และจาก
การทดสอบความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนหลังใช้รูปแบบการประยุกต์
ใช้เครื่องมือแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ถึงแม้จะมีข้อมูลมากมาย
นักเรียนจะต้องใช้วิจารณ์ญาณ
ในการเลือกสรรข้อมูลที่มาจาก
แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

ผู้เขียนได้พัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เครื่องมือแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้สังเคราะห์ออกเป็น 4 ขั้นตอน นอกจากนั้นยังได้ผ่านการตรวจสอบ และการให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการประเมินหาประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ และนำไปทดลองใช้และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้คุณภาพก่อนที่จะนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยนำมาประกอบกับการใช้ ICT เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในทุกขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้

โดยเริ่มจากการดู YouTube ในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน การให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์จากสื่อที่ดู ทำให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้ฝึกฝนนั้นไปใช้ในชีวิตจริงจากการดูสื่อโทรทัศน์ หรือจากสื่อต่าง ๆ ได้ การใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล ทำให้นักเรียนได้ข้อมูลอย่างหลากหลายและรวดเร็ว จากนั้นนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูล ถึงแม้จะมีข้อมูลอย่างมากมาย นักเรียนจะต้องใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกสรรข้อมูลที่มาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ซึ่งในส่วนนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือให้กับนักเรียน เช่น ข้อมูลจากบุคคล หน่วยงาน หรือข้อมูลจากกระทรวงต่าง ๆ

การเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลาย ทำให้มีข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ อย่างไรก็ดี การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ นั้น นักเรียนก็ไม่ควรเชื่อโดยทันที นักเรียนควรศึกษาไปพร้อมกับการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ แล้วจึงสรุป ตัดสินใจ และการนำเสนอข้อมูลโดย PowerPoint เนื่องจากโปรแกรมซอฟต์แวร์มีเครื่องมือที่สามารถนำเสนอได้ด้วยข้อความ รูปภาพ และเสียง ซึ่งผู้เรียนสามารถออกแบบได้ด้วยตนเอง แต่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาจมีข้อจำกัดบ้างในเรื่องความรู้ ความสามารถตามวัย และสื่ออุปกรณ์ที่นักเรียนสามารถมาใช้ได้เฉพาะที่โรงเรียนเท่านั้น แต่ก็นับได้ว่า สิ่งต่างๆ เหล่านี้นับเป็นสิ่งที่ท้าทาย ทำให้นักเรียนมีความสุข สนุกในการเรียน

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

สำหรับเนื้อหาที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมนั้น ผู้เขียนได้คัดเลือกประเด็นที่นักเรียนต้องพบในชีวิตประจำวัน ได้แก่

รอบที่ 1 การวิเคราะห์สื่อโฆษณา เป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นในชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะสื่อโฆษณาจากโทรทัศน์

รอบที่ 2 นั้นผู้เขียนได้เลือกบทความเรื่อง ภาวะโลกร้อน ซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่ใกล้ตัว น่าสนใจ เพราะทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานี้

จากการเลือกประเด็นที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน จึงทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี นักเรียนได้มีอิสระในการปฏิบัติกิจกรรม ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน เกิดทักษะและการเรียนรู้ที่ดี ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนยุคใหม่เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้วยการบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการ ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการสามารถพัฒนาความรู้ เนื้อหาสาระ และสมรรถนะสำคัญทั้ง 5 ด้านของผู้เรียน ดังนี้ 1) การรู้เนื้อหาสาระ 2) ความสามารถในการสื่อสาร 3) ความสามารถในการคิด 4) ความสามารถในการแก้ปัญหา 5) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต นอกจากนี้ยังส่งผลให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธรรมปัญญามีผลการประเมินระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าในปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการประยุกต์ใช้ ICT เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

สรุป

การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นั้น ครูنبวามิบทบาทสำคัญในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยครูต้องปรับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ และมีเป้าหมายในการสอนที่จะทำให้เด็กมีทักษะชีวิต ทักษะการคิด และมีทักษะด้านการใช้ ICT ซึ่ง ICT ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการใช้คอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่นักเรียนจะต้องรู้ว่า

เมื่อเขาอยากรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเขาจะไปสืบค้นข้อมูลเหล่านั้นได้ที่ไหน และเมื่อได้ข้อมูลมาแล้วนักเรียนจะต้องวิเคราะห์ได้ว่าข้อมูลเหล่านั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากนักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝน ครูจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนั้น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ จึงทำให้นักเรียนมีความรู้มากมายหลายด้าน นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนสนใจได้ด้วยตนเอง การที่นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ถูกต้องได้นั้น ก็ต้องอาศัยครูที่มีความรู้และเข้าใจในด้านการใช้เทคโนโลยี ครูจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศ และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง และสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เพราะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศก็มีทั้งด้านบวกและด้านลบ จึงจำเป็นที่นักเรียนจะต้องรู้จักและเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้เป็นยุคเทคโนโลยี ยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีความฉับไว ทันสมัย ดังนั้นนักเรียนควรใช้วิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างมากมาย เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคเทคโนโลยีนี้ได้อย่างมีความสุข

ขอบอบคุณภาพประกอบจาก

โรงเรียนวังทองพิทยาคม และโรงเรียนประสานมิตรวิทยา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตนา แชมมณี และคณะ. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: บริษัท เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรีนติ้ง.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). การพัฒนาคุณลักษณะ ผู้เรียนยุคใหม่เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้วยการบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการ. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). กลยุทธ์...การสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

52

รูปแบบ “คำถาม 3W-รู้ถูก”
น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่กระบวนการจัดการเรียนการสอน

โดย นายชยุต พิพัฒนชาติ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดทองดิน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2

โรงเรียนวัดกองดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครู 4 คน นักเรียน จำนวน 65 คน บริหารจัดการเรียนรู้แบบ คละชั้น (Multigrade Learning)

โรงเรียนวัดกองดินได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรม การเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำปี 2555 “สถานศึกษาพอเพียง 2555” ถือเป็นความภาคภูมิใจที่สำคัญยิ่งของโรงเรียนในการ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดกระบวนการเรียน การสอนให้มีคุณภาพ

ปัญหาที่พบจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนคือนักเรียนยังไม่สามารถเข้าใจหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการนำสู่การปฏิบัติเนื่องจากช่วงวัยของนักเรียนที่ยังเยาว์ วัยและความเข้าใจโดยทั่วไปมองว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือการทำเกษตรกรรมเท่านั้น ซึ่ง จากปัญหาดังกล่าว คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนจึงได้ระดมความคิดเพื่อหาแนวทาง และวิธีการสอนโดยได้นำเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกน กลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาบูรณาการในการจัดกระบวนการเรียน การสอนแบบปกติโดยออกแบบเป็นรูปแบบคำถามอย่างง่ายเพื่อเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและประสบการณ์ของนักเรียนเพื่อประยุกต์เป็น แนวปฏิบัติได้

แนวคิดและหลักการ

เนื่องจากนักเรียนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาายังอยู่ในวัยเยาว์จึงทำให้มีวุฒิภาวะและวิจารณญาณในการเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้มากนัก จากปัญหาดังกล่าวผู้บริหารและคณะครูจึงได้ร่วมปรึกษาหารือกันเพื่อหาแนวทางและวิธีการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน จึงได้คิดออกแบบ “คำถาม 3พ-รู้ถูก” โดยเป็นวิธีการที่ครูจะตั้งคำถามเพื่อฝึกทักษะให้นักเรียนในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่ง “คำถาม 3พ-รู้ถูก” จะเป็นเครื่องมือหรือเทคนิคการสอนสำหรับครูในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มาบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และสอดแทรกเพื่อให้แก่นักเรียนนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนได้อภิปรายแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีเงื่อนไขด้านความรู้ และคุณธรรม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลังสิ้นสุดการเรียนรู้หรือสิ้นสุดกระบวนการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรตามปกติแล้ว เพื่อให้แก่นักเรียนได้สะท้อนความรู้สึกรู้สึกหรือมุมมองของตนเอง ได้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของ

นักเรียน และได้ประยุกต์ความรู้
นั้นไปใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน
โดยครูเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามให้
นักเรียนได้สะท้อน และปรับใช้

รูปแบบ “คำถาม 3พ-รู้ถูก”

รูปแบบ “คำถาม 3พ-รู้ถูก” หมายถึง นวัตกรรมที่เป็นเครื่องมือด้านวิธีการสอน โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนปกติทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยการตั้งคำถามเพื่อแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ด้านความพอประมาณ (พอดีไหม?) ด้านความมีเหตุผล (พอใจไหม?) และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (พอไหวไหม?) โดยมีเงื่อนไข ความรู้ (รู้ไหม?) และคุณธรรม (ถูกไหม?) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้รายครั้ง รายชั่วโมง หรือรายกิจกรรม

รูปแบบ “คำถาม 3พ-รู้ถูก” เป็นการตั้งคำถามให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

พ.ตัวที่1: พอดีไหม?

เป็นคำถามเพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นของตน ต่อการกระทำหรือสิ่งที่จะปฏิบัติว่ามีความพอดีหรือไม่ ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป มีความพอเหมาะกับตนเอง โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น

- นักเรียนควรบริจาคเงินให้แก่คนที่ยากไร้มากน้อยแค่ไหนจึงจะพอดี
- นักเรียนควรออกกำลังกายวันละกี่นาทีจึงจะพอดีกับตนเอง
- นักเรียนควรแบ่งเวลาอยู่กับเพื่อนอย่างไรจึงจะพอดี

พ.ตัวที่2: พอใจไหม?

เป็นคำถามเพื่อให้นักเรียนแสดงเหตุผลที่ได้ตัดสินใจกระทำในเรื่องใด ๆ ก็ตาม โดยพิจารณาถึงผลที่จะเกิดตามมาจากเหตุ ซึ่งควรพิจารณาในหลายด้านทั้งผลที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม และผลที่เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่น

- นักเรียนพอใจไหมที่บริจาคเงินจำนวนเท่านี้ให้แก่คนที่ยากไร้
- นักเรียนพอใจไหมที่จะออกกำลังกายวันละ 60 นาที
- นักเรียนพอใจไหมที่ตัดสินใจแบ่งเวลาให้กับเพื่อนน้อยกว่าเวลาที่อยู่กับ

ครอบครัว

พ.ตัวที่3: พอไหวไหม?

เป็นคำถามเพื่อให้ นักเรียนมีสติ มีความระลึกรู้ในสิ่งที่ทำ เพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์จากการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ไม่ประมาท รู้เท่าทัน ไม่เสี่ยงต่อความผิดพลาด ทำให้รอบคอบ เกิดภูมิคุ้มกันในตนเอง เช่น

- นักเรียนบริจาการเงินแล้ว ไม่ลำบากใจนะ พอไหวไหม
- นักเรียนออกกำลังกายวันละ 60 นาที พอไหวไหม
- นักเรียนให้เวลากับครอบครัวมากกว่าเวลาอยู่กับเพื่อน จะพอไหวไหม

รู้: รู้ไหม?

เป็นคำถามเพื่อให้ นักเรียนกระทำการใด ๆ โดยอาศัยความรอบรู้วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความระมัดระวังในการนำความรู้ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมและดำเนินการปฏิบัติไม่ให้เกิดความผิดพลาดเสียหาย เช่น

- นักเรียนรู้ไหมว่าการบริจาการเงินมากน้อยแค่ไหนที่ตนเองไม่เดือดร้อน
- นักเรียนรู้ไหมว่าการออกกำลังกายมากเกินไปจะเป็นผลเสียต่อสุขภาพ
- นักเรียนรู้ไหมว่าการให้เวลากับครอบครัวมากจะทำให้ครอบครัวอบอุ่น

ถูก: ถูกไหม?

เป็นคำถามเพื่อเตือนสติ เตือนใจนักเรียนให้มีคุณธรรม เช่น ความกตัญญู กตเวที ความขยัน พากเพียร อดทน มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง และไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น รู้จักแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวม ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้จะช่วยให้ประสบความสำเร็จ เช่น

- นักเรียนบริจาคเงินจำนวนเท่านี้ถูกไหมกับสภาพของตนไม่ทำให้เดือนร้อน

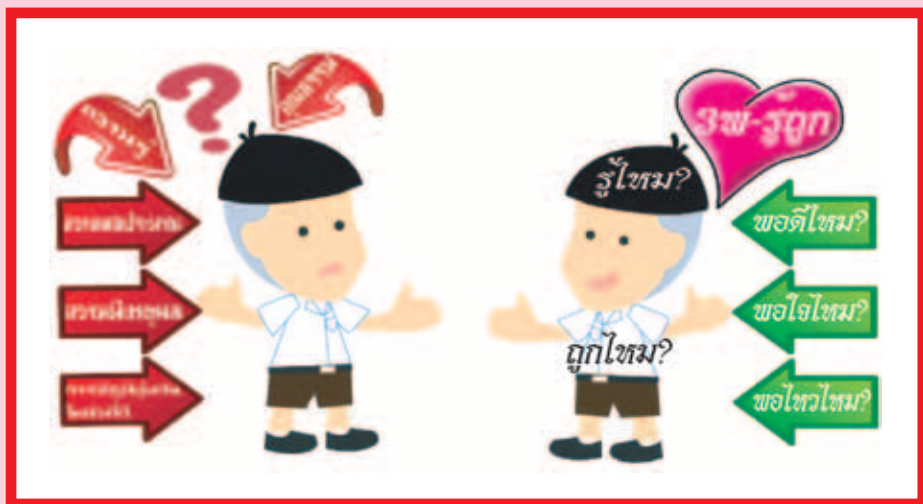
การบริจาคเงินที่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนก็จะทำให้นักเรียนมีความสุขในบุญกุศลและได้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความเมตตา รู้จักแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือผู้อื่น

- การออกกำลังกายวันละ 60 นาที จะถูกและเหมาะสมกับสภาพร่างกายของนักเรียนไหม

การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับตนเองจะทำให้นักเรียนปฏิบัติได้อย่างมีความสุข สามารถปฏิบัติได้ทุกวันเป็นคุณธรรมในด้านความขยันและอดทน

- การที่นักเรียนให้เวลากับครอบครัวมากกว่าอยู่กับเพื่อนเป็นสิ่งที่ถูกไหม

การที่นักเรียนให้เวลากับครอบครัวมากกว่าเวลาอยู่กับเพื่อนเป็นการกระทำที่ถูกต้องเพราะนักเรียนจะได้ช่วยเหลือดูแลผู้มีพระคุณ ครอบครัวของนักเรียนก็จะอบอุ่นมีความสุข และเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวที

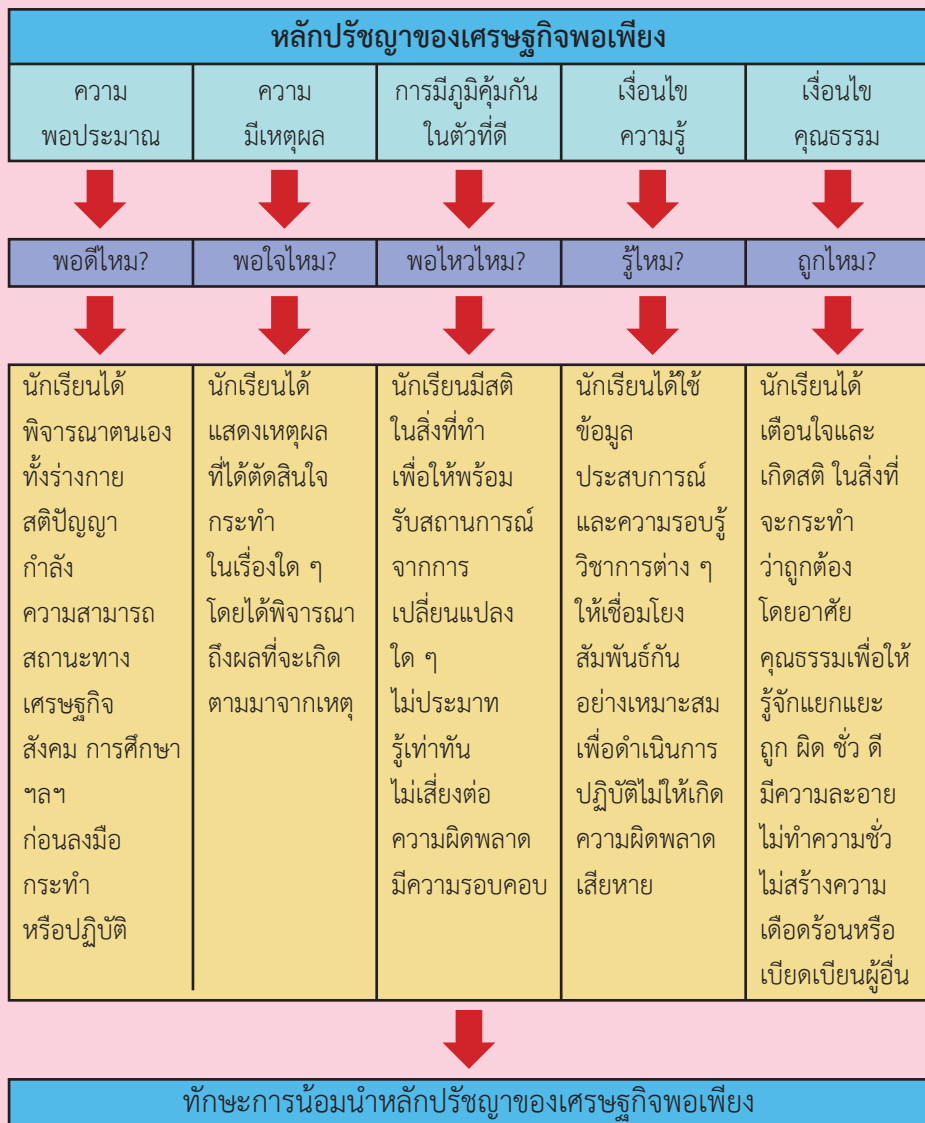
การใช้รูปแบบ “คำถาม 3พ-รู้ถูก”

การใช้รูปแบบ “คำถาม 3พ-รู้ถูก” เป็นการฝึกทักษะให้นักเรียนเพื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งครูผู้สอนจะบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการแทรกในการเรียนการสอนในรายวิชาปกติ ด้วยการใช้รูปแบบ “คำถาม 3พ-รู้ถูก” ในการสนทนาหรืออภิปรายเพื่อให้นักเรียนได้ตอบคำถามโดยการสะท้อนคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข และเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์ของนักเรียนที่มีอยู่เดิม แล้วจึงปรับใช้ให้เหมาะสม เกิดเป็นแนวทางและวิธีการปฏิบัติ

“คำถาม 3พ-รู้ถูก” เป็นคำถามง่าย ๆ ที่เหมาะกับนักเรียนระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาในการเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งครูจะเป็นผู้ถาม “คำถาม 3พ-รู้ถูก” เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์โดยบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและง่ายต่อการประยุกต์ใช้ ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการใช้ “คำถาม 3พ-รู้ถูก” ได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

แผนผังขั้นตอนการใช้ “คำถาม 3พ-รู้ถูก” บูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

การใช้รูปแบบ “คำถาม 3พ-รู้ถูก” น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนวัดทองดินได้นำเสนอมาเป็นรูปแบบการสอนสำหรับครูเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเทคนิคในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มาบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนการสอนและสอดแทรกเพื่อให้นักเรียนเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ง่ายขึ้น และนักเรียนสามารถฝึกทักษะการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับวัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2548). คู่มือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำ

นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชาร์อักษร.

ทีศนา เขมมณี. (2558). ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การ

สอนกระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553).

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

64

การบูรณาการทักษะการคิด
กับการจัดการเรียนการสอนอ่านและเขียน :
โรงเรียนประถมศึกษาเชิงคัต ประเทศสิงคโปร์ (ตอนที่ 3)

โดย นางสาวอังคณา พิวกเสียง
นักวิชาการศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากฉบับที่แล้วผู้เขียนได้นำเสนอเกี่ยวกับการปูพื้นฐานแนวคิดและพฤติกรรมเบื้องต้นที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมความคิดในชั้นเรียนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ของโรงเรียนประถมศึกษาซังคัต ประเทศสิงคโปร์ ในฉบับนี้ผู้เขียนขอเสนอการบูรณาการทักษะและพฤติกรรมความคิดกับการจัดการเรียนการสอนวิชาการอ่านจับใจความ ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของโรงเรียนแห่งนี้ โดยผู้เขียนได้มีโอกาสสังเกตการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กรอบการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาซังคัตได้วางแผนอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนโดยบูรณาการเข้ากับการพัฒนาทักษะและพฤติกรรมความคิด โดยในชั้นเรียนต้น ๆ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เริ่มต้นด้วยการปูพื้นฐานแนวคิดและพฤติกรรมเบื้องต้นที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมความคิดเข้ากับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ได้แก่ ความคงทน (Persisting) และการจัดการความหุนหันใจเร็ว (Managing Impulsivity)

ต่อจากนั้นในชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เป็นการพัฒนานักเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนเป็นนักอ่านที่มีกลยุทธ์ โดยมีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การกำกับตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) การจัดการความเข้าใจของตนเอง (Self-managing) และการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจของตนเอง (Self-modifying)

ทั้งนี้โรงเรียนใช้เทคนิควิธีการอ่านจับใจความต่าง ๆ เช่น เทคนิคการคิดออกมา (Think-aloud) เน้นการสอนสัญลักษณ์ที่ใช้สำหรับการอ่านอย่างมีส่วนร่วม (Active reading symbol) เพื่อช่วยในการจดจำและทำความเข้าใจ และกลยุทธ์การอ่านแบบซ่อมเสริม (Fix-up reading strategies) ผสมผสานกับทักษะ/พฤติกรรมความคิดตามหลักการ ‘นิสัยแห่งการคิด’ (Habits of Mind) ของ อาเทอร์ แอล คอสตา และ เบนนา แคลลิก (Arthur L. Costa & Bena Kallick) จำนวน 6 คุณลักษณะ ได้แก่ การตั้งคำถามและการนำเสนอปัญหา (Questioning and Problems Posing) การคิดและการสื่อสารด้วยความชัดเจนและถูกต้อง (Thinking and Communicating with Clarity and Precision) การคิดเรื่องความคิด (Thinking about Thinking or Metacognition) การประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีกับสถานการณ์ใหม่ (Applying Past Knowledge to New Situations) การคิดอย่างเป็นอิสระ (Thinking Interdependently) และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Remaining Open to Continuous Learning)

กรอบการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัด

ที่มา: Changkat Primary School, 2008

นวัตกรรมการพัฒนาหลักสูตรวิชาการอ่านจับใจความ

ครูโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งคัดได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน วิชาการอ่านจับใจความขึ้น 7 มอดูล (module) บทเรียนที่พัฒนาขึ้น ได้แก่

1. บทนำ
2. การตั้งคำถามอย่างมีกลยุทธ์ (Strategic questioning)
3. เทคนิคการคิดออกมา (Think-aloud) เน้นการสอนสัญลักษณ์ที่ใช้สำหรับการอ่านอย่างมีส่วนร่วม (Active reading symbol)
4. เทคนิคการคิดออกมา (Think-aloud) เน้นการสอนกลยุทธ์การอ่านแบบซ่อมเสริม (Fix-up reading strategies)
5. การฝึกอ่านจับใจความ (Comprehension practice)
6. การฝึกอ่านจับใจความ (Comprehension practice) โดยเน้นการบูรณาการทักษะต่าง ๆ เข้ากับการฝึกอ่านจับใจความ
7. การสรุปการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการทักษะการคิดตามแนวคิด ‘นิสัยแห่งการคิด’ (Habits of Mind)

โดยในมอดูลที่ 1 – 4 เป็นการสอนทักษะ/เทคนิค/กลยุทธ์การอ่านจับใจความ และทักษะ/พฤติกรรมกรคิดตามแนวคิด ‘นิสัยแห่งการคิด’ (Habits of Mind) อย่างชัดเจน ส่วนมอดูลที่ 5 – 7 เป็นการประยุกต์ใช้กลยุทธ์และทักษะตามที่ได้สอนในมอดูลที่ 1 – 4 ไว้แล้ว

เทคนิคกระบวนการสอนอ่านจับใจความ

กระบวนการที่ครูใช้สอนนักเรียนอ่านจับใจความมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1) การกวาดตาอ่านอย่างรวดเร็ว (Preview text-scan) เพื่อทราบเนื้อเรื่อง
คร่าว ๆ ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร

2) การอ่านครั้งที่ 2 เพื่อทราบรายละเอียดของเรื่อง และเป็นการอ่าน
อย่างมีส่วนร่วม (active reading)

ในลำดับขั้นตอนนี้ครูสอนให้นักเรียนตั้งคำถามกับตนเองเพื่อช่วยให้เข้าใจ
ความหมายของคำและเรื่องที่อ่าน เป็นการบูรณาการทักษะ/พฤติกรรมการคิดตาม
หลักการ‘นิสัยแห่งการคิด’ (Habits of Mind) ในด้านการคิดเรื่องความคิด (Think-
ing about Thinking or Metacognition) โดยนักเรียนจะตั้งคำถามกับตนเองว่า
มีสิ่งใด/คำศัพท์/เรื่องใดที่ทราบ และมีสิ่งใดที่ยังไม่ทราบ และมีวิธีการใดที่ช่วยทำ
สิ่งที่ไม่ทราบให้กระจ่างชัดขึ้น ซึ่งครูได้ผสมผสานเทคนิคการคิดออกมา (Think-
aloud technique) และสัญลักษณ์ (visual symbols) ต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สมอง
รับรู้และจดจำไปด้วย

ในขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนาคุณลักษณะการอ่านในด้านการกำกับตรวจสอบ
ตนเอง (Self-monitoring) ให้แก่นักเรียนด้วยโดยนักเรียนได้กำกับตรวจสอบการ
อ่านของตนเองว่ามีความเข้าใจเรื่องที่อ่านหรือไม่อย่างไรไปด้วย รวมทั้งบูรณาการ
ทักษะ/พฤติกรรมการคิดตามหลักการ‘นิสัยแห่งการคิด’ (Habits of Mind) ในด้าน
การตั้งคำถามและการนำเสนอปัญหา (Questioning and Problems Posing) การ
คิดและการสื่อสารด้วยความชัดเจนและถูกต้อง (Thinking and Communicating
with Clarity and Precision)

3) การอ่านครั้งที่ 3 เพื่อทราบรายละเอียดของเรื่องทั้งหมด

ในขั้นตอนนี้ นักเรียนได้รับการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะการอ่านในด้านการจัดการความเข้าใจของตนเอง (Self-managing) โดยตัดสินใจเลือกและประยุกต์นำกลยุทธ์/เทคนิคต่าง ๆ จากกลยุทธ์การซ่อมเสริม (Fix-up strategies) มาใช้เพื่อช่วยทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน โดยนำสัญลักษณ์ (symbols) ต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้เห็นภาพเพื่อช่วยกระตุ้นสมองให้เกิดการจดจำได้ดีขึ้น นอกจากนี้ นักเรียนยังให้เหตุผลได้ว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกใช้กลยุทธ์นั้น ๆ

ในกระบวนการอ่านครั้งที่ 3 นี้ ครูได้บูรณาการทักษะ/พฤติกรรม การคิดตามหลักการ ‘นิสัยแห่งการคิด’ ในด้าน การคิดเรื่องความคิด และการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีกับสถานการณ์ใหม่ เข้ามาในการสอนด้วย

4) ขั้นการไตร่ตรอง

เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องแต่ละเรื่องจบ นักเรียนจะไตร่ตรองทักษะ/พฤติกรรม การคิดตามหลักการ ‘นิสัยแห่งการคิด’ ที่นักเรียนนำมาใช้ในการอ่าน และประเมินประสิทธิภาพกลยุทธ์/ เทคนิควิธีต่าง ๆ ที่ตนเองนำมาใช้ โดยในขั้นตอนนี้ ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมคู่เกี่ยวกับการคิดออกมา (think aloud) เพื่อช่วยกระตุ้นสมองให้เกิดการจดจำได้ดีขึ้น พร้อมทั้งทำให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกันในการทำ ความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างชัดเจนขึ้น

ทักษะ/พฤติกรรม การคิดตามหลักการ ‘นิสัยแห่งการคิด’ ที่นำมาบูรณาการในการสอนในขั้นการไตร่ตรองนี้ ได้แก่ ด้านการคิดอย่างเป็นอิสระ และการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในขั้นการไตร่ตรองนี้ นักเรียนได้รับการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะการอ่านในด้านการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจของตนเอง

เทคนิคกระบวนการสอนอ่านจับใจความ

อ่านครั้งที่ 1 กวาดตาอ่านอย่างรวดเร็ว

อ่านครั้งที่ 2 อ่านอย่างมีส่วนร่วม
เพื่อทราบรายละเอียด

- นักเรียนตั้งคำถามขณะอ่าน (สิ่งที่ทราบแล้ว
สิ่งที่ยังไม่ทราบ วิธีทำให้สิ่งที่ไม่ทราบกระจ่างชัด)
- ใช้เทคนิคการคิดออกมา (Think-aloud technique)
และสัญลักษณ์ (visual symbols) เพื่อช่วยให้สมอง
รับรู้และจดจำ
- ทักษะการคิด (การตั้งคำถามและการนำเสนอปัญหา/
การคิดและการสื่อสารด้วยความชัดเจนและถูกต้อง)

อ่านครั้งที่ 3 เพื่อทราบรายละเอียดของเรื่องทั้งหมด

- ใช้กลยุทธ์การซ่อมเสริม (Fix-up strategies)
- นำสัญลักษณ์ (symbols) ต่างๆ มาใช้ ช่วยให้สมองรับรู้
และจดจำ
- ทักษะการคิด (การคิดเรื่องความคิด/ การประยุกต์ใช้
ความรู้ที่มีกับสถานการณ์ใหม่)

ขั้นการไตร่ตรอง

- นักเรียนประเมินประสิทธิภาพกลยุทธ์/ เทคนิควิธีที่ใช้
- นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการคิดออกมา (think aloud)
- ทักษะการคิด (การคิดอย่างเป็นอิสระ/ การเรียนรู้อย่าง
ต่อเนื่อง)

กำกับตรวจสอบ
ความเข้าใจ
ของตนเอง

จัดการ
ความเข้าใจ
ของตนเอง

เปลี่ยนแปลง
ความเข้าใจ
ของตนเอง

คุณลักษณะของนักอ่านที่มีกลยุทธ์

สัญลักษณ์ที่ใช้สำหรับช่วยในการกำกับตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง

สัญลักษณ์ที่ครูสอนให้นักเรียนใช้ในการตั้งคำถามกับตนเองว่ามีสิ่งใด/คำศัพท์/เรื่องใดที่ทราบ และมีสิ่งใดที่ยังไม่ทราบ และผสมผสานเทคนิคการคิดออกมา (Think-aloud technique) นั้น มีรายละเอียดดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้สำหรับการอ่าน อย่างมีส่วนร่วม	ความหมาย
?	- ฉันมีคำถามว่า..... - ฉันสงสัยว่า... - ฉันต้องการความชัดเจน/ ความกระจ่างในด้าน...
???	- ฉันสับสนว่า.... - ฉันไม่เข้าใจว่า....
!	- ฉันประหลาดใจเกี่ยวกับ...
+	- ฉันได้รับข้อมูลใหม่เกี่ยวกับ... - ฉันได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เกี่ยวกับ...

สัญลักษณ์ที่ใช้สำหรับช่วยในการจัดการความเข้าใจของตนเอง

ในขั้นตอนนี้ครูนำสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาใช้สำหรับกลยุทธ์การอ่านแบบซ่อมเสริม (Fix-up strategies) สัญลักษณ์ที่ใช้มีดังนี้

กลยุทธ์ การอ่านแบบซ่อมเสริม	สัญลักษณ์	ความหมาย
การอ่านซ้ำ (rereading)	rr	- อ่านซ้ำอีกครั้ง - ปรับความเร็วในการอ่าน
การทำให้เห็นภาพ (visualizing)	v	- สร้างภาพในสมองเหมือนกับ การดูภาพยนตร์
การเชื่อมโยง (making connection)	↔	- การเชื่อมโยงกับตนเอง - การเชื่อมโยงกับเนื้อหา - การเชื่อมโยงกับโลก
การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (empathize)	♥	- พยายามเข้าใจความรู้สึก/ ความคิดของผู้เขียน - พยายามรู้สึกตามสิ่งที่ตัวละคร ในเรื่องมีความรู้สึก
การค้นคว้าหาความรู้ (research)	▲	- ฉันต้องการใช้แหล่งอ้างอิง เพื่อหาความหมายเกี่ยวกับ... - ฉันต้องการหาความหมาย ในพจนานุกรมเกี่ยวกับ... - ฉันต้องค้นหาความรู้เกี่ยวกับ...
การรวบรวมร่องรอย บริบทแวดล้อม (gathering contextual clues)	○	- วิเคราะห์ร่องรอยสำคัญ เพื่อการสรุปความ
การอนุมาน (infer)	I	- ฉันต้องสรุปความเข้าใจ เกี่ยวกับ... - ฉันต้องค้นหาร่องรอยบริบท แวดล้อมเพื่อช่วยสรุป ความเข้าใจเกี่ยวกับ.....

กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน

เริ่มจากครูทบทวนจุดมุ่งหมายของนักอ่านอย่างมีกลยุทธ์ (Strategic reader) โดยตั้งคำถามกับนักเรียนว่านักอ่านอย่างมีกลยุทธ์หมายความว่าอย่างไร เมื่อนักเรียนยกมือตอบแล้ว ในตอนท้ายครูเปรียบเทียบกับนักอ่านทั่วไป (typical reader) ซึ่งแค่อ่านเท่านั้น อ่านแล้วอาจเข้าใจหรือไม่เข้าใจก็ได้ แต่นักอ่านที่มีกลยุทธ์มีจุดประสงค์ในการอ่านคือเพื่อหาความหมายของเรื่องที่อ่าน (to construct meaning of text) ต้องคิดไปด้วยขณะที่อ่าน ถ้าอ่านแล้วไม่เข้าใจให้มองหาคำสำคัญ (clue) ที่เป็นบริบทแวดล้อมเพื่อช่วยหาความหมาย และใช้กลยุทธ์การซ่อมเสริม (Fix-up strategies) มาใช้เพื่อช่วยทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้แก่ การเชื่อมโยงเรื่องที่อ่านกับความรู้เดิม การหาความเชื่อมโยงระหว่างตัวละครที่อ่าน การค้นหาว่าตัวละครสำคัญคือใคร และทำอะไร เป็นต้น และให้ใช้เทคนิคการคิดออกมา (Think-aloud technique) ในการตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่านเพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน และเป็นการกำกับตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง และจัดการความเข้าใจของตนเอง คำถามที่ใช้ เช่น

- “เรื่องที่อ่านนี้ดีเพราะ...”
- “ประโยคนี้ทำให้สับสนเพราะ...”
- “ฉันอ่านแล้วไม่เข้าใจคำนี้ วิธีที่จะช่วยให้เข้าใจคือ...”
- “ฉันต้องทบทวนการคิดของฉันโดยใช้วิธี...”

จากนั้นครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากใบงานโดยให้อ่านเนื้อเรื่องและตอบคำถามท้ายเรื่อง ในตอนนี้ก็นักเรียนนั่งเป็นกลุ่ม โต๊ะละ 2 – 3 คน และสามารถปรึกษาหารือกันได้ ในระหว่างอ่านเรื่องนี้นักเรียนใช้เทคนิคการคิดออกมา (Think-aloud technique) และใช้กลยุทธ์การซ่อมเสริม (Fix-up strategies) มาใช้เพื่อช่วยทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน โดยใช้สัญลักษณ์ที่ครูได้สอนมาแล้วในช่วงก่อน ๆ ทำเครื่องหมายบนใบงานไปด้วยขณะที่อ่าน เมื่อโต๊ะใดทำเสร็จแล้วให้ยกนิ้วหัวแม่มือขึ้นเป็นเครื่องหมายให้ครูทราบว่าได้ทำเสร็จแล้ว

จากนั้นเมื่อนักเรียนทั้งห้องทำแบบฝึกหัดนี้เสร็จแล้วครูได้ให้นักเรียนทั้งห้องช่วยกันเฉลยคำตอบจากแบบฝึกหัด โดยครูถามนักเรียนบางคนถึงคำตอบจากแบบ

ฝึกหัด เมื่อนักเรียนตอบครูจะถามต่อนักเรียนมีวิธีหาคำตอบได้อย่างไร ซึ่งครูจะยังไม่ตัดสินถูกผิดในทันทีแต่ได้ถามนักเรียนคนอื่น ๆ ในห้องต่อไปว่ามีวิธีหาคำตอบได้อย่างไร นักเรียนใช้เทคนิควิธีใดในการหาคำตอบ เป็นต้น ต่อจากนั้นครูจึงสรุปคำตอบที่ถูกต้อง และอธิบายเพิ่มเติมถึงเทคนิควิธีที่ใช้ในการอ่านและหาคำตอบ

ครูทบทวนจุดมุ่งหมายของนักอ่านอย่างมีกลยุทธ์
และทบทวนกลยุทธ์การอ่านแบบซ่อมเสริม (Fix-up strategies)

นักเรียนยกนิ้วหัวแม่มือขึ้นเป็นเครื่องหมาย
ให้ครูทราบว่าทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จแล้ว

ครูจัดให้นักเรียนนั่งเป็นกลุ่มขณะทำแบบฝึกหัด
ในใบงาน เพื่อให้สามารถอภิปรายหารื้อกันได้

สิ่งที่สังเกตพบ

1. จากการสังเกตการสอนในห้องเรียนนี้พบว่าการบูรณาการแนวคิดและพฤติกรรมที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมความคิดตามหลักการ ‘นิสัยแห่งการคิด’ ได้แก่ การคิดเรื่องความคิด (Thinking about Thinking or Metacognition) การตั้งคำถาม และการนำเสนอปัญหา (Questioning and Problems Posing) การคิดและการสื่อสารด้วยความชัดเจนและถูกต้อง (Thinking and Communicating with Clarity and Precision) เข้ากับการจัดการเรียนการสอน นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาวิชา ได้แก่วิธีการตั้งคำถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของตนเอง เทคนิควิธีการอ่านจับใจความ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับการเป็นนักอ่านที่มีกลยุทธ์

2. ครูมีการสอนที่นำแนวคิด หลักการ และโมเดลที่หลากหลายมาบูรณาการในการสอน ไม่ใช่แค่เพียงแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งเพียงอย่างเดียว หรือสอนโดยไม่มีหลักแนวทาง

3. นักเรียนได้รับการปลูกฝังในด้านการแลกเปลี่ยนความคิด และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

4. การประเมินผลความเข้าใจและความก้าวหน้าของนักเรียน ดูจากชิ้นงาน การสังเกตพฤติกรรมขณะเรียน และการตั้งคำถามถามทั้งชั้นเรียนให้นักเรียนช่วยกันตอบ

5. การตั้งคำถามของครูนั้นยังไม่ตัดสินถูกผิดทันทีที่มีนักเรียนคนใดคนหนึ่งตอบถูกหรือตอบผิด แต่ให้นักเรียนคนอื่น ๆ ทั้งชั้นตอบด้วย แล้วครูค่อยสรุปทีหลัง เพื่อเป็นการตรวจสอบว่านักเรียนทั้งห้องเข้าใจจริง ๆ หรือไม่

6. เทคนิควิธีควบคุมชั้นเรียนอย่างหนึ่งที่ครูใช้ คือ การที่ให้นักเรียนยกนิ้วหัวแม่มือขึ้นเป็นเครื่องหมายให้ครูทราบว่าได้ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จแล้ว ทำให้ไม่ส่งเสียงรบกวนเพื่อนที่ยังทำไม่เสร็จ

เอกสารอ้างอิง

Changkat Primary School. (2008). Changkat Primary School : TLLM Prototype. [Brochure].

Costa, A and Kallick, B. (2000). Habits of Mind: A Developmental Series. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Ministry of Education, Singapore. (2008). More Support for School's "Teach Less, Learn More" Initiatives. Retrieved August 15, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/media/press/2008/01/more-support-for-schools-teach.php>

นักอ่านทั่วไป แค่อ่านเท่านั้น
อ่านแล้ว อาจเข้าใจหรือไม่เข้าใจ
เรื่องที่อ่านก็ได้

นักอ่านที่มีกลยุทธ์
มีจุดประสงค์ในการอ่านคือ
เพื่อหาความหมายของเรื่องที่อ่าน
ต้องคิดไปด้วยขณะที่อ่าน

ถ้าอ่านแล้วไม่เข้าใจให้มองหา
คำสำคัญที่เป็นบริบทแวดล้อม
เพื่อช่วยหาความหมาย และใช้กลยุทธ์
การซ่อมเสริมมาใช้เพื่อช่วย
ทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน

เรื่องที่อ่านนี้ดีเพราะ...

ประโยคนี้ทำให้สับสน
เพราะ...

ฉันอ่านแล้ว
ไม่เข้าใจคำนี้
วิธีที่จะช่วยให้เข้าใจคือ...

ฉันต้องทบทวนการคิดของฉัน
โดยใช้วิธี...

A Strategic Reader

Characteristics of a Strategic Reader

Strategic readers are those who use a variety of strategies to understand and learn from text. They are able to identify the main idea and supporting details, and they are able to make inferences and draw conclusions. They are also able to evaluate the credibility of the information and to use the information to solve problems.

Strategic readers are able to use a variety of strategies to understand and learn from text. They are able to identify the main idea and supporting details, and they are able to make inferences and draw conclusions. They are also able to evaluate the credibility of the information and to use the information to solve problems.

82

การพัฒนาให้นักเรียนให้รู้ไฟฟ้าเรียน
ห่างไกลอบายมุขและยาเสพติด :
กรณีศึกษาโรงเรียนราษฎร์นคร

โดย นายสรรค์นิริ เฝ้าพันธ์
ผู้อำนวยการ โรงเรียนราษฎร์นคร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

การปฏิรูปการศึกษาตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 หมวด 4 กำหนดให้การจัดการเรียนการสอนในลักษณะ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” โรงเรียนธาตุศรีนครได้ดำเนินการในลักษณะดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีนายสรรรค์นิธิ เฝ้าพันธุ์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จนได้รับโล่เกียรติยศจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ให้เป็นโรงเรียนแกนนำดีเด่นด้านระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในปีการศึกษา 2557

แต่เนื่องจากยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียนเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ห่างไกลจากการสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน มุ่งสนใจแต่เรื่องอบายมุขและยาเสพติด นักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย ส่วนพ่อแม่ไปประกอบอาชีพอยู่ต่างถิ่น จึงเกิดปัญหาการขาดความอบอุ่น มาโรงเรียนสาย และไม่ค่อยสนใจเรียน เป็นต้น

คณะครูโรงเรียนธาตุศรีนครและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา โดยเห็นพ้องต้องกันว่า ศิลปะดนตรีสามารถที่จะดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้หันมาสนใจการเรียน อีกทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และที่สำคัญคือนักเรียนอยู่ห่างไกลยาเสพติด จึงได้ก่อตั้ง “วงกลองยาวโรงเรียนธาตุศรีนคร” ขึ้น ซึ่งนักเรียนก็มีพรสวรรค์ในด้านการตีกลองยาวมาแล้วด้วย

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

ผู้เขียนได้นำแนวคิดของการพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คือ “หลัก 3ร. ส. น.” เป็นอุดมการณ์ในการทำงานด้วยการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ด้วยสามัคคีธรรม นำโรงเรียนเจริญ”

ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2557 เป็นต้นมา คณะครูและนักเรียน โรงเรียนธาตุศรีนคร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมกันแก้ปัญหา นักเรียน กรณีการไม่สนใจใฝ่เรียนรู้และเกี่ยวข้องกับอบายมุข ยาเสพติด โดยก่อตั้ง “วงกลองยาวโรงเรียนธาตุศรีนคร” ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อให้นักเรียนที่ไม่สนใจเรียนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมภายในโรงเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และบำเพ็ญตนเพื่องานโรงเรียนและชุมชน
3. เพื่อให้นักเรียนห่างไกลอบายมุขและยาเสพติด

ผลการตอบรับจากชุมชนและผู้ปกครอง

“วงกลองยาวโรงเรียนธาตุศรีนคร” อำนวยการแสดงโดยนายสรรค์นิธิ เฝ้าพันธ์ ผู้ควบคุมวงคือครูกนกกร ชายกลาง และครูกรรวิ ชาติระหัน มีนักเรียน ทั้งชายและหญิงในวง จำนวน 40 คน ได้รับการติดต่อให้ไปแสดงในงานต่าง ๆ ของ ชุมชน เช่น งานประเพณีประจำปีตำบลธาตุ (บุญเดือนสาม) งานบุญบั้งไฟ งานกีฬา สี่ โรงเรียนในเครือข่าย งานแห่พัสดลลงสมณศักดิ์ งานแห่บวชนาค เป็นต้น ชุมชน มีส่วนร่วมสนับสนุน เช่น ชุมชนบ้านธาตุ หมู่ 2 นำโดยผู้ใหญ่บ้านสุรเดช เหลาคำ ได้มอบชุดวงกลองยาวของหมู่บ้านจำนวน 15 ตัว พร้อมเงินสนับสนุนอีกจำนวนหนึ่ง ให้แก่ทางโรงเรียนธาตุศรีนคร

การสอนเขียน การเรียนเขียนแบบอัตนัย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2
จะเริ่มต้นอย่างไร

โดย
ดร.จักร จอมมณี
ข้าราชการบำนาญ

ในปีการศึกษา 2558 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายให้เป็นปีแห่งการปลดนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เนื่องจากในปีการศึกษา 2557 พบว่ามีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อ่านไม่ได้ จำนวนประมาณ 30,000 คน และประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนประมาณ 12,000 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ค่อนข้างสูง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพเด็กไทยให้อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และสื่อสารได้ ผู้เขียนจึงใช้เวลา 15 เดือนในการถอดบทเรียนจากประสบการณ์การสอนอ่าน สอนเขียน เด็กเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 ที่เคยประสบผลสำเร็จเพื่อพิจารณาเป็นทางเลือกหนึ่งให้ครูผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ จากข้อมูลที่ปรากฏบ่งชี้ว่าเด็กไทยรุ่นใหม่ยังอ่อนด้านการเขียนข้อความยาว ๆ เขียนเรียงความ หรือย่อความไม่เป็น เขียนข้อสอบแบบอัตนัยไม่ได้ หรือเขียนได้แต่สื่อความไม่ชัดเจน เนื่องจากการสอนเขียน การเรียนเขียนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ

เด็กเริ่มเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 ต้องได้รับการฝึกฝนทักษะด้านการเขียนอย่างชำนาญ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ฝึกเขียนควบคู่ไปกับการฝึกอ่าน “อ่านเรื่องใด เขียนเรื่องนั้น”

เพื่อให้เกิดความคล่องไปพร้อม ๆ กัน ทั้งทักษะการอ่านและทักษะการเขียน การเขียนรูปแบบนี้เป็นการเขียนขั้นพื้นฐานของเด็ก เขียนจากความเข้าใจเนื้อหาที่อ่าน เขียนแบบปรนัยซึ่งมีรูปแบบ มีโครงสร้างเนื้อหาอยู่แล้ว เพียงเติมคำ เติมข้อความ หรือตอบคำถามสั้น ๆ เท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วเด็กจะได้รับการฝึกฝนอย่างชำนาญเพียงขั้นตอนนี้ เพราะสัมพันธ์สอดคล้องกับกระบวนการวัดประเมินผล และการออกข้อสอบปรนัย

ขั้นตอนที่ 2 ฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์

เขียนสิ่งใหม่ตามความนึกคิด เป็นการนำความรู้ ความคิด และสติปัญญาที่ซึมซับ รับรู้ จดจำ เก็บสิ่งสมไว้ในตัวไปใช้ในการเขียน เพื่อสื่อสาร เด็กคนใดเขียนรูปแบบนี้ได้อย่างชำนาญถือว่า “เขียนได้” ตรงตามความหมายของคำว่า “อ่านออก เขียนได้” ทักษะความชำนาญในขั้นตอนนี้เรียกได้ว่าเป็นบันไดขั้นที่ 1 ของการเรียนเขียนแบบอัตนัยและจะค่อย ๆ เพิ่มพูนขึ้นตามระดับชั้นที่เรียน ถ้าได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งใช้ภาษาไทยได้ติดตัวไปตลอดชีวิต

การสอนเขียน การเรียนเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีวิธีการฝึกที่ไม่ยาก เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -2 ทุกคน สามารถฝึกฝนให้เกิดทักษะความชำนาญได้มากขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การจัดบรรยากาศของห้องเรียน

บรรยากาศของห้องเรียนจะต้องสอดคล้องกับการเรียนเขียนเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ เด็กจะต้องได้รับอิทธิพลจากบรรยากาศของห้องเรียน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ ใกล้ตัว ล่อตาล่อใจ ให้พวกเขาอยากฝึกฝนตนเอง รู้จักอ่าน รู้จักเขียน รู้จักฟัง รู้จักพูด รู้จักดู รู้จักสังเกต รู้จักคิด รู้จักค้นคว้า ฯลฯ จนกระทั่งเกิดความรู้ ความคิด และ สติปัญญา ด้วยการซึมซับรับรู้ เข้าใจ จดจำ เก็บสิ่งสมไว้ในตัวก่อนที่จะเขียนสื่อสารออกไป ลักษณะของห้องเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็ก

ประการที่ 2 การออกแบบ แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กเริ่มเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 ใช้วิธีการวาดรูปเป็นสื่อประกอบการเขียน มีแบบฝึก 3 ชุด ลักษณะคล้ายกัน

- ชุดที่ 1 ให้อาหารรูปและเขียนคำ
- ชุดที่ 2 ให้อาหารรูปและเขียนคำเป็นวลี ประโยคสั้น ๆ
- ชุดที่ 3 ให้อาหารรูป และเขียนคำเป็นประโยค เรื่องราวสั้น ๆ

การออกแบบแบบฝึกชุดที่ 1 ใช้กระดาษขนาด A4 ตีกรอบรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ประมาณ 15 กรอบ ได้กรอบขีดเส้นบรรทัดไว้เขียนคำ 1 คำ ชุดที่ 2 ลดกรอบรูปสี่เหลี่ยมให้เหลือ 6 – 7 กรอบ ได้กรอบขีดเส้นบรรทัดไว้เขียนคำเป็นวลี ประโยคสั้น ๆ ส่วนชุดที่ 3 ลดกรอบรูปสี่เหลี่ยมให้เหลือ 3 กรอบ ได้กรอบขีดเส้นบรรทัดไว้เขียนคำเป็นประโยค เรื่องราวสั้น ๆ

ประการที่ 3 วิธีการฝึก

แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 3 ชุดนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ฝึกเฉพาะชุดที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 และชุดที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ฝึกชุด 1-2-3 ทั้ง 2 ภาคเรียน เวลาที่เหมาะสมสำหรับการฝึก คือ ฝึกทุกครั้ง ที่เรียนภาษาไทย ครั้งละ 15 – 20 นาที

ตัวอย่างการฝึก

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ฝึกชุดที่ 1 ครูแจกแบบฝึก ให้คนละ 1 แผ่น ให้อาจารย์ (ไม่ระบายสี) ในกรอบสี่เหลี่ยม 3 กรอบ พร้อมกับเขียนคำใต้รูปให้ความหมายตรงกับรูป กำหนดเวลา 15 – 20 นาที หมดเวลาครูเก็บแบบฝึกไว้ เรียนภาษาไทยครั้งต่อไป แจกคืนให้อาจารย์และเขียนคำเพิ่มอีก 3 กรอบ ปฏิบัติเช่นนี้จนกระทั่งวาดรูปและเขียนคำครบทั้ง 15 กรอบ ครูตรวจการเขียนคำว่าถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องให้แก้ไข จากนั้นส่งคืนนักเรียนแต่ละคนเพื่อระบายสี การระบายสีต้องใช้เวลานานกว่าเรียนเมื่อแบบฝึกเสร็จสมบูรณ์แล้ว ครูทดสอบให้นักเรียนอ่านคำที่ตนเองเขียน เสร็จแล้วเก็บรวบรวมเข้าปกเย็บเล่ม วางไว้ที่มุมผลงานนักเรียน เพื่อให้ทุกคนอ่าน การฝึกครั้งต่อไปจะหมุนเวียนไปเช่นเดียวกันนี้ ส่วนแบบฝึกชุดที่ 2 ให้อาจารย์ เขียนคำ เป็นวลี ประโยคสั้น ๆ ก็ดำเนินการเช่นเดียวกัน จนกระทั่งจบภาคเรียน

การประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรณีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ฝึกชุดที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 สามารถฝึกคิดเขียนคำใหม่ได้เอง วันละ 3 คำ สัปดาห์ละ 15 คำ ภายในเวลา 1 ภาคเรียนจะคิดเขียนสร้างสรรค์คำใหม่ได้ประมาณ 300 คำ ในภาคเรียนที่ 2 ฝึกชุดที่ 2 อีก สามารถคิดเขียนคำใหม่เป็นวลี ประโยคได้เพิ่มขึ้นอีก ประมาณ 300 คำ ตามทักษะความชำนาญที่เพิ่มขึ้น เมื่อไปเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ฝึกซ้ำอีกทั้งการเขียนคำ วลี ประโยค และเขียนเรื่องราวสั้น ๆ จะสังเกตเห็นว่าเด็กเริ่มเข้าสู่โลกของการเขียนแบบอัตนัย เขียนตามความนึกคิดของตนเอง และเข้าสู่โลกของการอ่านไปในตัว จึงทำให้คาดหวังอย่างมั่นใจได้ว่าเมื่อนักเรียนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจะมีพื้นฐานการเขียนสื่อความแบบอัตนัย ได้อย่างชำนาญ และเกิดทักษะการอ่านที่แตกฉานติดตัวไปอย่างแน่นนอน ดังคำกล่าวที่ว่าเยาวชนที่อ่านเป็น และเขียนเป็นย่อมเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพของชาติ

วิชาการ

เป็นวารสารที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ข้อความใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะของผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็นของคณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการวารสารวิชาการ

ขอเชิญชวน

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ร่วมส่งบทความวิชาการด้านการศึกษา มาลงเผยแพร่ในวารสารวิชาการ ความยาวไม่เกิน 5 หน้ากระดาษ A4 ขนาดตัวอักษร 16 พอยต์ (บรรณานุกรมอ้างอิง เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทความเท่านั้น) พร้อมภาพประกอบ

ส่งมาได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

อาคาร สพฐ.3 ชั้น 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

หรืออีเมล jiab1414@yahoo.com

เจ้าของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา
ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา
ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน
ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะบรรณาธิการ

บรรณาธิการ : นางสุกัญญา งามบรรจง
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : นางศกุนตลา สุขสมัย
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ
นางสาวอังคณา ผิวเกลี้ยง
นักวิชาการศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

2249 ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310

โทรศัพท์ : 0 2538 3022, 0 2538 0414 โทรสาร : 0 2539 3215

เว็บไซต์ : www.suksapan.or.th

ภาพประกอบบางส่วนจาก : <http://www.freepik.com>

อัตราส่วนนักเรียน นักศึกษาต่อประชากร ปีการศึกษา 2556 และ 2557

• อัตราส่วนนักเรียน นักศึกษาต่อประชากร ปีการศึกษา 2556 และ 2557

- ระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2556
ประชากรอายุ 6 – 11 ปี 4,937,807 คน นักเรียน 4,903,579 คน ร้อยละ 99.3
- ระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2557
ประชากรอายุ 6 – 11 ปี 4,846,874 คน นักเรียน 4,865,499 คน ร้อยละ 100.4
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2556
ประชากรอายุ 12 – 14 ปี 2,661,167 คน นักเรียน 2,375,996 คน ร้อยละ 89.3
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2557
ประชากรอายุ 12 – 14 ปี 2,619,922 คน นักเรียน 2,354,395 คน ร้อยละ 89.9
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2556
ประชากรอายุ 15 – 17 ปี 2,743,829 คน นักเรียน 1,437,952 คน ร้อยละ 52.4
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2557
ประชากรอายุ 15 – 17 ปี 2,721,769 คน นักเรียน 1,414,453 คน ร้อยละ 52.0
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2556
ประชากรอายุ 15 – 17 ปี 2,743,829 คน นักเรียน 699,029 คน ร้อยละ 25.5
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2557
ประชากรอายุ 15 – 17 ปี 2,721,769 คน นักเรียน 675,712 คน ร้อยละ 24.8
- ระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556
ประชากรอายุ 18 – 19 ปี 1,848,659 คน นักศึกษา 316,288 คน ร้อยละ 17.1
- ระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปีการศึกษา 2557
ประชากรอายุ 18 – 19 ปี 1,840,144 คน นักศึกษา 310,743 คน ร้อยละ 16.9
- ระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556
ประชากรอายุ 18 – 21 ปี 3,684,278 คน นักศึกษา 1,491,007 คน ร้อยละ 40.5
- ระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี ปีการศึกษา 2557
ประชากรอายุ 18 – 21 ปี 3,686,228 คน นักศึกษา 1,505,575 คน ร้อยละ 40.8

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2556 – 2557.

กรุงเทพฯ: สกศ.